

OSNOVNE KARAKTERISTIKE SPORTSKOG TURIZMA

Aleksandar Ivanovski, Ana Popović

Visoka sportska i zdravstvena škola, Beograd

Sažetak. Jedna od karakteristika savremenog turizma jeste da sve češći motiv za putovanja biva upravo sport u smislu sopstvenog učestvovanja kao faktor aktivnog odmora. Uloga sporta u turizmu danas je potpuno izmenjena, tako da sportski turizam u novije vreme predstavlja jedan specifičan odnos dveju međusobno zavisnih pojava, sporta i turizma. U tom smislu, sport je postao veoma važan sadržaj boravka, u kojem turisti bivaju učesnici različitih sportskih aktivnosti, poput skijanja, plivanja, jedrenja, splavarenja i sl.

Ključne reči: Sportski turizam, rekreacija, sport i turizam.

Uvod

Turizam danas izgleda potpuno drugačije nego pre 20 ili 30 godina. Danas je to velika industrijska grana čiji godišnji profit premašuje milijarde evra. „Ukoliko su za odmor i relaksaciju pre bili dovoljni samo krevet i dobar ručak, danas je potrebno mnogo više od toga“, kako to navodi Ivanovski u svom radu (2014). Svaki ozbiljan turistički objekat pored osnovnih ponuda u turizmu mora da ima i sportske terene, *wellness* sale, *beauty* salone, scenu, disko, animaciju.

Deo promena odnosi se i na razvoj turizma posebnih interesovanja, u okviru kojeg turistička putovanja bivaju motivisana posebnim interesovanjima za pojedine atrakcije i aktivnosti poput: raznih vrsta sportova, netaknute prirode, tradicionalnih zanata, *wellness*-a, kulture, seoskog turizma, festivala, itd. S obzirom na iskazane motive za turističkim putovanjem, klasifikuju se pojedini specifični oblici turizma: nautički turizam, lovni i lovni i ribolovni turizam, te posebno sportski turizam.

Kada je reč o sportskom turizmu, možemo da kažemo da je u prošlosti sport bio jedan od pokretača ljudi na putovanja. Cilj je bio poseta velikim sportskim događajima. Međutim, uloga sporta u turizmu danas je potpuno izmenjena, tako da sportski turizam u novije vreme predstavlja jedan specifičan odnos dveju međusobno zavisnih pojava, sporta i turizma. U tom smislu, sport je postao veoma važan sadržaj boravka. Turisti bivaju učesnici različitih sportskih aktivnosti, poput skijanja, plivanja, jedrenja, splavarenja i sl.

Sportski turizam

Gledano kroz istoriju, sport i turizam imaju dugu tradiciju. Naime, stare Olimpijske igre, još u doba antike, uz posete velikim kulturnim centrima i značajnim događajima, bile su jedan od glavnih pokretača turističkih putovanja. No, bez obzira na veoma dugu tradiciju, sve do početka 90-ih godina HH veka sportskom turizmu nije pripadalo posebno mesto u okviru turizma. Od toga doba nastupa period ekspanzije turističkih putovanja, koja svoju

motivaciju nalaze u sportu i rekreaciji, što je uslovalo pojavu pojma „sportski turizam”. Tokom vremena ovaj pojam se ubrzano razvijao, tako da danas predstavlja poseban fenomen i specifičnu tržišnu nišu, koja uključuje: posmatrački (navijački) turizam, takmičarski turizam, rekreativni turizam, avanturistički i adrenalinski turizam, prirodnjački turizam.

Aktivne i pasivne sportske aktivnosti imaju dvostruki značaj. Prvo, reč je o društvenom (socijalnom) fenomenu, čiju važnost prepoznaju i Ujedinjene nacije, akcentujući sport kao sredstvo kojim se može uticati na izgradnju svetskog mira. Sa druge strane, to je i ekonomski fenomen (sportska industrija) u kojem se svake godine generišu veoma visoki prihodi. Primera radi, procenjuje se da industrija sportskog turizma u proteklih nekoliko godina, godišnje generiše oko 600 milijardi dolara, što čini oko 14% ukupnog prometa ostvarenog u turizmu.¹

U sportskom turizmu postoje dve osnovne kategorije turista, a to su posetioci velikih takmičenja (navijači) i ljudi koji imaju potrebu za rekreacijom (planinarenje, biciklizam, skijanje, itd.). Ovi drugi akcenat stavljaju na zdrav i aktivan odmor. Pored navedenih kategorija sportskih turista, treba posebno pomenuti i organizaciju priprema i putovanja profesionalnih sportskih timova.

Različite kategorije turista motivisanih sportom iziskuju postojanje adekvatne ponude i infrastrukture. Primera radi, profesionalni sportisti, kod kojih je ključna efikasnost, zahtevaju kvalitetne trenažne centre, dobar smeštaj, povoljne klimatske uslove, medicinsku negu i hranu prilagođenu trenutnim potrebama. Sa druge strane, rekreativcima (amaterima), prestiž igra bitniju ulogu nego sportske ambicije. Na njih podjednako utiču i sportske aktivnosti i interesovanje za kulturu. Pasivni sportski turisti (navijači) ne bave se aktivno sportom, već posećuju velika sportska takmičenja, te zahtevaju velike i savremene sportske objekte, poput stadiona i sportskih hala.

Sportski turizam predstavlja veoma zanimljivu i rastuću oblast, koja ima jedinstvenu sposobnost da privuče veliki broj posetilaca.² Iz tog razloga, veoma je važno turističku ponudu prilagoditi zahtevima sportskog turizma. U tom smislu, hotelijeri širom sveta grade posebne kapacitete koji im omogućavaju organizovanje različitih sportskih događaja, pripremu profesionalnih sportista, te rekreativne sportske aktivnosti. Ove mogućnosti bivaju posebno oglašavane u okviru ponude turističkog kompleksa, pri čemu se uz raznovrsne mogućnosti za bavljenje sportom nude i obilasci turističkih atrakcija u okolnim mestima, usluge banjskog turizma (spa), itd.

Povezanost turizma i sporta

Sve češći motiv za putovanja biva upravo sport kroz aktivno učestvovanje u nekoj od sportskih formi kao poseban vid aktivnog odmora. Ovi oblici veze između sporta i turizma koje karakteriše aktivno učešće turista u sportskoj razonodi, odnose prevagu u odnosu na posmatračke forme sportskog turizma, kod kojih se zabava svodila isključivo na posmatranje sportskih manifestacija. Primera radi, J. Jajić i saradnici (2015) iznose podatke istraživanja turizma u Velikoj Britaniji, prema kojima 26% ispitanika navodi sport kao glavnu svrhu svoga putovanja, u šta su uključeni i plivanje i pešačenje. Za Veliku Britaniju često se koristi procenat od 12% domaćih turista koji su uključeni u odmore sa sportskom aktivnošću. Procenat ispitanika u Švedskoj ukazuje da se 8,4% domaćih turista opredelilo za odmo-

¹Jovanović, V. (2013). *Tematski turizam*, Beograd: Univerzitet Singidunum, str. 158

²Klarić, D. (2012). *Sportski turizam na Crnogorskom primorju*. Budva: Fakultet za menadžment Herceg Novi, str. 63

re posvećene aktivnosti i da ih se još 7% slučajno uključivalo u aktivne opcije prilikom odmora. Kada je reč o Nemačkoj, uključujući i međunarodni turizam, 18% populacije u ovoj zemlji razmatra sportske mogućnosti prilikom opredeljivanja za odmor ili određenu destinaciju.³ Navedeni trend uticao je na to da veliki broj turističkih agencija, kako u svetu, tako i kod nas, u svoju ponudu uvrsti i sportsko-rekreativni turizam.

U današnje vreme turizam i sport, ali i sportska rekreacija, predstavljaju veoma bliske pojave, pri čemu sportska rekreacija čini aktivnu komponentu turističke ponude. Ona sadržajno popunjava vreme boravka turista i omogućava im aktivan odmor, koji uz zadovoljenje potrebe za igrom, kretanjem na suncu, vazduhu, vodi ili snegu, ima veliki psihofizički značaj. Stoga, oblikovanje programa sportsko-rekreativne ponude objektivna je potreba sporta na turističkom tržištu. Ove programe moguće je oblikovati shodno interesovanjima turista u cilju zadovoljenja njihovih potreba tokom boravka na turističkoj destinaciji.

Ključni faktori koji uslovljavaju razvoj sporta u turizmu su sledeći:

- povećanje sportskih i sportsko-rekreativnih potreba kao posledice savremenog načina rada i života;
- povećanje fonda slobodnog vremena;
- povećanje dohotka stanovništva.⁴

Potrebe za sportom i sportskom rekreacijom u savremenom turizmu nastaju iz dva ključna razloga:

- zbog interesovanja i želja savremenog čoveka da kretanjem i telesnim opterećenjem suprotnim od profesionalnog rada, stvori sebi protivtežu negativnim posledicama industrijalizacije i civilizacije;
- zbog potrebe da razbije monotoniju u vreme odmora, posebno u slučajevima kada ne postoje uslovi za kupanje i sunčanje.⁵

Kako bi se adekvatno odgovorilo ovim potrebama, neophodno je u turističku ponudu uključiti raznovrsne sportske sadržaje, sa kojima su turisti posredno ili neposredno već upoznati, odnosno koje su videli ili su ih već koristili. Ove sadržaje neophodno je što je moguće više približiti turistima, a takođe je važno dati im nekakav vid nagrade (npr. nekakav znak, simbol...), koji bi za turistu imao posebnu vrednost. Primera radi, ukoliko su turisti savladali neku sportsko-rekreativnu veštinu (npr. skijanje), treba im uručiti diplomu koja će im doneti dodatno zadovoljstvo, a koje će oni preneti na rodbinu, prijatelje i poznanike, te doprineti opštem pozitivnom utisku o odmoru na određenoj destinaciji, u određenoj zemlji.

Ekonomske funkcije sporta i turizma

Društvene funkcije sporta motivišu veliki broj turista za putovanjima, te na taj način utiču i na ekonomsku funkciju sporta i sportske rekreacije. Naime, turisti su ti koji traže određene sportsko i rekreativne usluge, dok se sa druge strane nalaze oni koji te usluge nude na turističkom tržištu. Upravo na taj način dolazi do razvoja ekonomske funkcije sporta.

Ekonomske funkcije sporta u turizmu ogledaju se u ostvarivanju dodatnih ekonomskih efekata na turističkom tržištu. Deo tih efekata ostvaruje se kroz proizvodnju sportskih objekata i opreme namenjenih podmirivanju sportskih i rekreativnih potreba. Činjenica je da

³Jajić, J., Tišma, S., Perić, D. (2015). *Značaj fitnes kampova za razvoj sportskog turizma*, Novi Sad: Fakultet za sport i turizam, str. 183

⁴Relac, M., Bertoluci, M. (1987). *Turizam i sportska rekreacija*, Zagreb: Informator, str. 32

⁵Relac, M., Bertoluci, M. (1987). *Turizam i sportska rekreacija*, Zagreb: Informator, str. 33

proizvodnja i prodaja opreme za sport i rekreaciju raste vrtoglavo brzinom. Primera radi, industrija sportske opreme u Kini u 2015. godini generisala je 27,7 milijardi dolara, što predstavlja rast od 9,5% u odnosu na 2014. godinu.⁶ Sportska rekreacija takođe omogućava i ostvarivanje dodatnih ekonomskih efekata u turističkim organizacijama, kroz realizaciju sportsko-rekreativnih usluga na turističkom tržištu, čime nastaju određeni ekonomski efekti.

Turistički kapaciteti Srbije za sportsko-rekreativni turizam

Sportsko-rekreativni turizam, kao i turizam uopšte, predstavlja jedan od veoma značajnih privrednih potencijala Republike Srbije. Naša zemlja poseduje značajne prirodne potencijale za različite segmente sportsko-rekreativnog turizma. Sa druge strane, prisutni su i brojni limitirajući faktori koji sputavaju razvoj ovog oblika turizma. Pre svega, reč je o lošoj infrastrukturi, visokim smeštajnim cenama i nedovoljnom prilagođavanju tržišnim trendovima.

Sa razvojem putne i smeštajne infrastrukture, dolaskom *low-cost* kompanija, te adekvatnom marketinškom strategijom, Srbija može privući znatno veći broj turista. Tu do izražaja dolaze potencijali koje Srbija poseduje u pogledu uslova za bavljenje sportsko-rekreativnim aktivnostima, od kojih pojedini mogu biti u ponudi tokom čitave godine, dok većina može biti u ponudi više od šest meseci. Dobrim organizovanjem ponude sportsko-rekreativnog turizma moguće je ostvariti pozitivne rezultate i tokom zimske sezone (zimski sportovi na planinama, takmičenja u sportskim dvoranama, itd.). Stoga se kao nužnost nameće kreiranje i promovisanje turističke ponude u koju će biti uključeni sport i rekreacija, bilo u svojstvu glavnog sadržaja, bilo kao dopuna drugim sadržajima turističke ponude.

Statistika o srpskom turizmu pokazuje da je sa dolaskom *low-cost* kompanija u Srbiju, povećan broj inostranih turista. U periodu januar-novembar 2015. godine, Srbiju je posetilo 1.045.836 inostranih turista (10% više u odnosu na isti period 2014) i to, u najvećoj meri, administrativne centre. Sa druge strane, domaćih turista je bilo 1.214.407 (12% više), što čini 54% od ukupnog broja turista. Domaći su turisti najviše vremena provodili u banjama, na planinama, kao i u administrativnim centrima.⁷

Od izabranih turističkih mesta, mereno brojem ostvarenih noćenja, domaći turisti u periodu januar-novembar 2015. godine najviše su boravili u Vrnjačkoj Banji (459.876, što je za 12 % više nego prošle godine), zatim slede Zlatibor, Kopaonik, Beograd, itd.

Od izabranih turističkih mesta, mereno brojem ostvarenih noćenja, inostrani turisti su u periodu januar-novembar 2015. godine najviše boravili u Beogradu (1.146.043 noćenja, 13 % više u odnosu na period januar-novembar 2014. godine), zatim slede Novi Sad, Zlatibor, Vrnjačka Banja, itd.

Od inostranih zemalja, najveći broj noćenja u periodu januar-novembar 2015. godine ostvarili su turisti iz Bosne i Hercegovine (178.258 noćenja, što je za 17 % više u poređenju sa periodom januar-novembar 2014. godine), zatim slede turisti iz Crne Gore, Rusije, Nemačke, itd.

Na osnovu prezentovanih rezultata vidimo da i domaći i inostrani turisti posećuju destinacije na kojima već postoji infrastruktura za bavljenje aktivnostima sportske rekreacije. Stoga bi ove aktivnosti trebalo uvrstiti u postojeću turističku ponudu izabranih mesta, u

⁶IBISWorld, www.ibisworld.com/industry/china/sports-equipment-manufacturing.html (npeyzero: 09.03.2016.)

⁷Vaučeri Srbija, www.vaucerisrbija.com/vesti/turisticki-promet-u-republici-srbiji-u-periodu-januar-novembar-2015-godine (preuzeto: 03.04.2016.)

vidu njene dopune ili u vidu osnovne turističke ponude, te kreirati adekvatnu marketinšku kampanju.

Srbija poseduje povoljnu geografsku pozicioniranost, prirodne resurse i sportsku tradiciju, ali nema dovoljno razvijenu infrastrukturu za unapređenje sportsko-rekreativnog turizma. Loša putna mreža i mali broj savremenih sportsko-rekreativnih centara limitiraju razvoj sportsko-rekreativnog turizma u Srbiji. Na to ukazuje i izveštaj Svetskog ekonomskog foruma o konkurentnosti putovanja i turizma iz 2015. godine, prema kojem Srbija zauzima 95. mesto u konkurenciji 141 zemlje, dok je na regionalnom nivou na 35. mestu.⁸

Indeksom turističke konkurentnosti meri se uspešnost država u oblasti putovanja i turizma i obuhvata četrnaest stubova, koji su podeljeni u sledeće četiri kategorije:

- poslovno okruženje;
- uslovi za putovanje i turizam;
- infrastruktura i
- prirodna i kulturna bogatstva.⁹

Kako bi sportsko-rekreativni turizam, kao i turizam uopšte, postao značajnija privredna grana, neophodna je izgradnja i rekonstrukcija putne infrastrukture. U Srbiji je realizovano otvaranje tržišta za strane prevoznike (pre svega za aviosaobraćaj), ukidanje viza, te unapređenje zakonske regulative u brojnim oblastima. Međutim, ipak je neophodno poboljšati smeštajne uslove, privući veći broj hotelskih lanaca, turoperatera i prevozničkih preduzeća.

Poslednjih godina izgrađeno je nekoliko sportsko-rekreativnih centara, kao što je BG sportski centar Kovilovo ili sportsko-rekreativni kompleks u Leskovcu. Pored toga, zahvaljujući Univerzijadi koja je održana u Beogradu 2009. godine, kao i drugim velikim takmičenjima održanim u Srbiji, obnovljeno je više sportsko-rekreativnih centara.

Srbija raspolaže značajnim potencijalima za avanturistički, adrenalinski i lovačko-ribo-lovački turizam. Očuvana prirodna okolina osnova je za sportsko-rekreativne aktivnosti, poput pešačenja u prirodi (*hiking*), splavarenja, biciklizma, planinarenja i dr. Stoga se na pojedinim lokacijama već realizuju ove aktivnosti, ali je neosporno potrebno raditi na povećanju njihovog obima u sportskom turizmu Srbije.

Turisti koji su zainteresovani za ove sportsko-rekreativne aktivnosti najčešće ne uzimaju smeštaj u hotelima sa četiri ili pet zvezdica, već se uglavnom opredeljuju za jeftiniji, manje konvencionalan smeštaj. U tom smislu, može im se ponuditi smeštaj u manjim hotelima, kampovima ili etno selima, koji u Srbiji postoje u dovoljnom broju. Akcenat treba da bude na dobrom organizovanju sportsko-rekreativnih aktivnosti, iskusnim vodičima, opremljenosti za određeni sport (posebna pažnja je na bezbednosti) i ceni. Ne treba smetnusti sa uma da su turisti koji se opredeljuju za ovu vrstu turizma najčešće skromnijih finansijskih mogućnosti i da su njihovi najveći troškovi u vezi sa putovanjem, i to najčešće low-cost avio-kompanijama, te troškovima iznajmljivanja opreme i izvođenja sportsko-rekreativnih aktivnosti (paraglajding, splavarenje, itd.).

Od posebnog značaja za adrenalinski turizam jeste prirodno okruženje koje pruža brojne mogućnosti za izvođenje aktivnosti kao što su šetnje (*tracking*), kanjoning, planinarenje, biciklizam, paraglajding, splavarenje, letenje zmajem, jahanje, veslanje, itd. Na nekim destinacijama u Srbiji se u određenom obimu već realizuju navedene sportsko-rekreativne aktivnosti. Primera radi, najpopularnije kanjoning ture se organizuju na Valjevskim planinama, na potezu između Valjeva i Ljubovije. Veliki broj planina i brda u Srbiji pružaju odlične

⁸Svetski ekonomski forum, www3.weforum.org/docs/TT15/WEF_Global_Travel&Tourism_Report_2015.pdf (preuzeto: 10.03.2016.)

⁹Isto

uslove za organizovanje šetačkih i planinarskih tura, kao i za planinski biciklizam. Takođe, u Srbiji postoje i brojna uzletišta za paraglajding: Kula-Vršac, Rajac, Sićevo, Kopaonik, Suva planina, Golija i dr. Postoji veliki broj klubova koji organizuju obuku zainteresovanim turistima za paraglajding. Splavarenje (rafting) u Srbiji se izvodi na velikom broju reka, poput Lima, Drine, Ibra, Velikog Rzava, Moravice, Nišave i dr. Kada je o veslanju reč, regatni centri se nalaze na Srebrnom jezeru, u Čurugu, Beogradu, Kniću.

Pored pomenutog, Srbija poseduje kapacitete za organizaciju aktivnosti različitih oblika sportsko-rekreativnog turizma, među kojima su najznačajniji: lovački sportski turizam, ribolov, nautički turizam, kamping turizam i zdravstveni turizam.

Lovački turizam je veoma popularan širom sveta što Srbiji otvara šanse za dodatno unapređenje ovog vida sportsko-rekreativnog turizma. U Srbiji postoji čak 321 lovište na površini od oko 6,5 miliona hektara. Na oko 90% površina gazduju lovačka udruženja sa 24 ograđena lovišta i 150 lovačkih kuća.¹⁰ Srbija poseduje izuzetne prirodne potencijale za gajenje skoro svih vrsta divljači, od severe do juga zemlje. Lovišta u Srbiji su duge tradicije i smatraju se jednim od najboljih u Evropi. Poznatija mesta za lov su: Deliblatska peščara (Pančevo-Kovin), Karađorđevo (Bačka Palanka), Golija (Ivanjica), Zlatske šume (Bor), Stara planina (Pirot-Knjaževac), Boranja (Loznica) i mnoga druga lovišta širom zemlje.

Međutim, treba istaći i to da je 80-ih godina prošlog veka samo u Vojvodinu dolazilo oko 10.000 lovaca iz inostranstva, dok danas dolazi svega oko 2.000.¹¹ Uzrok ovom trendu nalazi se u nedovoljno razvijenom proizvodu, te nedostatku zakonske regulative u pogledu lovnog turizma. Ključni problem predstavljaju odredbe zakona o unosu lovačkog oružja i municije u Srbiju, kao i nedostatak adekvatnog veterinarskog sertifikata nužnog za iznošenje lovine iz Srbije.

Srbija poseduje značajan potencijal za razvoj ribolovnog turizma, ali on nije u dovoljnoj meri iskorišćen. Glavne prepreke stvaraju zagađeni vodeni tokovi i jezera, a prekomerni lov, krađa ribe i neodgovoran odnos uticali su na smanjenje ribljeg fonda. Ipak, ova sportsko-rekreativna aktivnost je veoma popularna u Srbiji, gde i dalje postoji veliki broj očuvanih lokacija koje pružaju mogućnosti za ribolov. Naime, pasioniranim ribolovcima i rekreativcima na raspolaganju stoji očuvana priroda Dunava, Save, Morave, Tise, ravničarskih reka, njihovih prostranih obala, jezera, te planinskih brzaka i klisura. Reke u Srbiji još uvek obiluju: kečigom, šaranom, pastrmkom, smuđem, štukom, te brojnim vrstama tzv. bele ribe. Pored toga, ima čak i potočnih i rečnih rakova. Nužno je obeležavanje mesta na kojima je ribolov dozvoljen, uz organizovanje pratećih usluga i manifestacija ribolovnog turizma. Ovaj oblik sportsko-rekreativnog turizma moguće je kombinovati sa seoskim turizmom ili rekreacijom u prirodi.

Kada je kamping turizam u pitanju, Srbija bi trebalo da iskoristi činjenicu da ovaj vid turizma sve više dobija na popularnosti u svetu. Brojke kažu da se godišnje za ovakva putovanja u registrovanim kampovima odluči oko tri miliona turista.¹² Među ovim turistima sve veći je broj onih veoma platežno sposobnih, budući da je priroda danas definitivno u trendu. Iz tog razloga nameće se potreba za uređenim kampovima opremljenim kompletnom pratećom infrastrukturom, adekvatno uređenim prostorom, kamp kućicama i svim sadržajima neophodnim za kvalitetan odmor. Srbija poseduje izuzetne prirodne potencijale za razvoj kamping turizma, ali nedostaje veći broj kvalitetno uređenih kampova.

¹⁰ <http://www.rtours.rs/lovni-turizam/lov> (npeyzero: 05.04.2016.)

¹¹ Jovanović, V. (2013). *Tematski turizam*. Beograd: Univerzitet Singidunum, str. 170

¹² Jovanović, V. (2013). *Tematski turizam*. Beograd: Univerzitet Singidunum, str. 170

Sportsko-rekreativni turizam, pre svega avanturistički, karakteriše veoma nepredvidiva tražnja, veoma podložna promenama. U današnje vreme turisti bivaju sve zahtevniji, te mogućnost izbora među velikim brojem aktivnosti postaju prioriteta prilikom odlučivanja o mestu odmora. Danas je važnije kako provesti odmor u odnosu na to gde ga provesti. Stoga, prilikom formiranja turističke ponude, treba imati u vidu i sve veću zainteresovanost turista za mnoge ekstremne sportove, koji se razvijaju, kako u svetu, tako i u Srbiji: brdski biciklizam, jet ski, vožnja skutera na vodi, splavarenje (rafting), paintball, bungee jumping, balooning, bobskelton, ice climbing, penjanje uz stenu, skijanje na vodi, snowboarding, speleologija. Srbija raspolaže velikim potencijalom za organizovanje aktivnosti ekstremnih sportova, ali je potrebno u narednom periodu da više investira u razvoj ovog vida sportsko-rekreativnog turizma, budući da on pruža mogućnosti za ostvarenje značajnih ekonomskih efekata. U Srbiji su ekstremni sportovi još uvek na početku razvoja, a postoje klubovi ekstremnih sportova, poput paraglajding, rafting, alpinističkih, speleoloških, biciklističkih i drugi.

Zaključak

Savremeni uslovi života, koje karakteriše povećani nivo stresa, buka, sve brži tempo života, sve manje kretanje, klimatske promene i rast zagađenosti životne sredine, uzrokuju potrebu turista za aktivnim oblicima odmora, uključujući sport i sportsku rekreaciju, pre svega u cilju očuvanja i unapređenja zdravlja. Stoga je trend da sport u smislu vlastitog sudelovanja biva sve češći motiv za turistička putovanja.

Sport čini aktivni deo turističke ponude, koji turistima omogućava da zadovolje svoju potrebu za igrom i kretanjem na otvorenom prostoru, što ima veliki psihofizički značaj. Reč je o zdravstvenoj funkciji sporta i sportske rekreacije, koja se, imajući u vidu negativne posledice savremenog načina života, danas smatra jednom od njenih najznačajnijih funkcija. Od izuzetnog značaja je i ekonomska funkcija sporta i sportske rekreacije, koja se ogleda u ostvarivanju različitih ekonomskih efekata na turističkom tržištu. Ovaj oblik turizma obezbeđuje prihode, kako pojedincima, tako i preduzećima i čitavim državama. Pored toga, omogućava i razvoj drugih privrednih delatnosti, poput proizvodnje sportske opreme i dr.

Imajući u vidu višestruki značaj sporta i sportske rekreacije, potrebno je učiniti napor u obezbeđenju uslova za razvoj sportsko-rekreativnog turizma u Srbiji. Iako se pojedine aktivnosti već organizuju u našoj zemlji i postoji određena infrastruktura, potreban je sistemski pristup uključivanju sportske rekreacije u turističku ponudu i nužan je veći nivo investicija.

Literatura

- Ивановски, А., (2014), *Анимација програмима рекреативних активности у туризму*, Докторски рад, Факултет спорта и физичког васпитања, Универзитет у Београду
- Ивановски, А., Митић, Д. (2012) *Animator in tourism*. Brasov: Editura Universitatii Transilvania Din Brasov
- Ivanovski, A., Mitić, D., Prebeg, G., Dimitrijević, M., (2013), *Dnevna animacija programima rekreativnih aktivnosti u turizmu, Hotelplan 2013, The fifth international biennial congress, contemporary trends in the hospitality industry (642-650)*. Beograd: Visoka Hotelijerska škola strukovnih studija
- Jovanović, V. (2013). *Tematski turizam*. Beograd: Univerzitet Singidunum.
- Jajić, J., Tišma, S., Perić, D. (2015). *Značaj fitnes kampova za razvoj sportskog turizma*. Novi Sad: Fakultet za sport i turizam

- Klarić, D. (2012). *Sportski turizam na Crnogorskom primorju*. Budva: Fakultet za menadžment, Herceg Novi
- Микалачки, М., *Спортска рекреација*, Факултет спорта и физичког васпитања, Нови Сад, 2012.
- Relac, M., Bertoluči, M., *Turizam i sportska rekreacija*, Informator, Zagreb, 1987.
- Relac, M., *Sportska rekreacija u turizmu*, Sportska tribina, Zagreb, 1979.

Ostali izvori

- Vaučeri Srbija, www.vaucerisrbija.com/vesti/turisticki-promet-u-republici-srbiji-u-periodu-januar-novembar-2015-godine
- Ekonomski fakultet Subotica, www.ef.uns.ac.rs/Download/ekonomija-u-turizmu-i-ugostiteljstvu/staro/2009-05-11_nauticki_turizam.pdf
- IBISWorld, www.ibisworld.com/industry/china/sports-equipment-manufacturing.html
- Светски економски форум, http://www3.weforum.org/docs/TT15/WEF_Global_Travel&Tourism_Report_2015.pdf
- Turistička organizacija Ljubovija, www.turisticaorganizacijaljubovija.rs
- Turistička organizacija opštine Ada, www.new.infoada.org
- Turistička organizacija Srbije, www.srbija.travel/туристички-промет-у-републици-србији-39/www.garmisch-partenkirchen.weg.de
- www.lobi-info.rs/galerija-panorama-leve-obale-dunava-u-beogradu
- www.nadji.info/rs/vranes-etno-eko-selo-vranesa-kokin-brod/ve76789/photos/ph11185
- www.serbia.com/serbia-among-the-clouds-dragoljub-zamurovic/Karadjordjevo-loviste-Backa1-1024x5911/
- www.travel.rs/sr/kultura/manifestacije/manifestacije-u-beocinu

BASIC CHARACTERISTICS OF SPORTS TOURISM

Aleksandar Ivanovski, Ana Popović

Summary. One of the features of modern tourism is that an increasingly frequent travel motive is just a sport in terms of own participation as a factor of active vacation. The role of sports in tourism has been completely changed today, so sports tourism in recent times represents a specific relationship between the two interdependent phenomena, sport and tourism. In that sense, sport has become a very important content of stay, in which tourists are participants of various sports activities, such as skiing, swimming, sailing, rafting, etc.

Key words: Sport tourism, recreation, sport and tourism.